

ВНЕСОК ВЧИТЕЛЯ

Ще за життя Миколу Миколайовича Баклана знали не лише в рідній Макіївці, а й далеко за її межами. Адже маршрути викладача історії, палкого краєзнавця пролягали через архіви та музеї Ніжина, Прилук, Чернігова, Києва та інших міст, його формуляри були в багатьох бібліотеках України.

Працюючи в школі, Микола Миколайович писав історію села, де жили його далекі пращури, батьки, де сам народився і виріс.

Він завершив свою працю 1975 року, продовжував роботу над збиранням нових матеріалів, але трагічний випадок не дав йому змоги удосконалити і розширити свою «Історію».

Минуло 20 років. І ось я тримаю в руках блакитну книжчину, на обкладинці якої золотими літерами написано «М. М. Баклан. Історія села Макіївки». Друге життя дав рукописові Всеукраїнський благодійний фонд «Відродження села Макіївки Носівського району Чернігівської області». Наприкінці 1995 року в Києві книжка побачила світ.

Звичайно, це неабияка подія для села. І не тільки. Адже Макіївка — часточка України. Отож з'явилося слово про ще одну місцину на карті суверенної держави. І це приємно.

У передмові до книги кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Інституту історії України НАН України Я. В. Верменич зазначає: «У книзі Миколи Баклана «Історія села Макіївки», немов у краплині роси, відбилися вся трагічна і героїчна історія українського народу, його болі й надії, його звершення. І нехай декому може здатися, що деякі сторінки її вже не цікаві сучасному читачеві. Поліпшення (прикрашання) історії — справа невдячна. Вона така, яка є, й іншої історії у нас не буде... Книга ця написана людиною небайдужою, щиро закоханою у рідний край...».

Справді, Микола Миколайович був людиною чесною, принциповою, сумлінною. Тому він слідував факту, документу, свідченням. І це надає книзі особливої привабливості і достовірності.

Тепле слово голови Макіївської сільської Ради М. М. Коровая, учня автора, відкриває глибокий внутрішній світ сільського педагога, який у нелегких «трудах і днях» знаходив час для науково-дослідницької роботи, для створення літопису села, за що ніхто не брався тоді, не взявся й досі. Отож переоцінити внесок вчителя в історію краєзнавства, в скарбницю вивчення життя свого народу важко. Це — своєрідний подвиг, за який нащадки будуть безмежно вдячні безкорисливому подвижникові.

У першому розділі автор подає загальні відомості про село. Він переконливо твердить, що «ця Макіївка із сіл найбільша». З півдня на північ вона тягнеться більш ніж 6 кілометрів, а з заходу на схід — понад 3. Від неї 100 км до Києва, 50 — до Ніжина й Прилук. І далі він називає низку населених пунктів, які оточують село. Згадує й річку Перевід, яка, незважаючи на всі старання меліораторів, ще живе. Описує навколишню природу, подає дані про флору і фауну.

Другий розділ розповідає про територію, на якій виникло село, його адміністративне підпорядкування з найдавніших часів і до наших днів.

Тут є чимало знахідок і відкриттів, справжніх краєзнавчих родзинок. По-перше, Микола Миколайович розшукав найдавнішу згадку про Макіївку (1695 рік). По-друге, він довів, що село входило до складу

Кобижчанської сотні, яка була то в Ніжинському, то в Київському полках, то в Козелецькому повіті. Саме в останньому Макіївка належала до Малоросійської губернії, згодом перейшовши до Чернігівської, але вже в складі Ніжинського повіту. Після революції 1917 року село належало до Ніжинського округу. Спершу Київської, а потім Чернігівської областей.

Краєзнавець висловлює припущення (це вже в третьому розділі), що колись цей населений пункт мав назву Держикрай. Пізніше, потрапивши у володіння київського полковника Костянтина Мокієвського, воно одержало ймення Мокіївка, яке з часом перетворилося на Макіївку. Адже Мокієвський, близький родич Мазепи (мати гетьмана була з роду Мокієвських), учасник антимосковської коаліції був позбавлений маєтків. Його зятя Василя Мировича закували в кайдани і відправили на каторгу до Сибіру. І хоч через деякий час донька полковника Ганна Мирович-Мокієвська і добилася повернення села у своє розпорядження, фактично ним не володіла. Макіївкою заволодів київський полковник Антон Танський, зять Семена Палія. Це відбулося на жителях села. Багато «мазепинців» змушені були втекти, а натовість Танський привіз із-за Дніпра своїх людей, переважно вихідців із Білоцерквіщини. Село так змаліло, що на квітень 1729 року в ньому налічувалося всього 58 дворів. А сама Макіївка належала до Биківської волості.

Вислів «щоб тебе каналія забрав», який і досі при сварках вживають макіївці, свідчить, що і їхніх земляків гнали на копання каналів біля далекого Ладозького озера. Були наші земляки і учасниками російсько-турецької війни, яка розпочалася 1735 року.

В описі Кобижчанської сотні за 1781. рік бачимо в селі Макіївці вже 125 хат. А за переписом 1866 року тут було 271 двір і 1655 мешканців. У 1892-ому році — 512 дворів і 3219 жителів.

Село росло. Навіть голодомор 1932—33 років не вплинув на це. Після другої світової війни, тут було близько 1300 дворів і понад 7 тис. населення.

Автор з любов'ю пише про знамениті Макіївські ярмарки. Вони збирали тисячі людей з України, Білорусії, Росії.

Чимало місця М. М. Баклан приділив опису періодів колективізації, війни, повоєнного життя.

Поставивши останню крапку, він, однак, написав післямову, де висловлює впевненість у тому, що «Історію села Макіївки» будуть «доповнювати новими, мені невідомими сторінками, заповнюючи білі плями в давній історії села. Історія села Макіївки заслуговує на те, щоб її доповнювали і розширювали».

М. М. Баклан мав рацію. Знайдуться ентузіасти, дослідники і продовжать його справу. Але те, що він зробив, варте найбільшої похвали, доброї пам'яті нащадків.

Тамара МАВДАНЮК.

УКРАЇНСЬКЕ ВЧИТЕЛЬСТВО НА ВІЙНІ

До 50-річчя Великої Перемоги в Чернігові вийшло багато нових книжок, про які вже йшлося на сторінках нашого часопису. І ось ще одне видання: Г. Греченко «ВОЮВАЛИ, НЕ ЛІЧИЛИ РАН: (Бойові подвиги освітян України у Вел. Вітчизн. війні 1941 — 1945 рр.)». (Чернігів, 1995). Тема цієї книги відпрацьовувалася Г. Греченком протягом